

Я проводжу змагання за кращий порядок на робочому місці, на краще знання й додержання правил та інструкцій з техніки безпеки.

У майстерні наявний стенд “Куточок швидкої допомоги”, де розміщена аптечка долікарської допомоги, пам’ятка по використанню змісту аптечки, інструкція по наданню першої долікарської допомоги, номери телефонів найближчих лікарняних закладів.

Я, як учитель, чітко дотримуюся вимог електробезпеки під час експлуатації електроустановок, приладів та обладнання. З цією метою своє робоче місце я обладнав кнопкою аварійного відключення всього електрообладнання в майстерні, а також приладом для подачі зниженого струму на робочі місця учнів.

У кожному цеху робоче місце вчителя обладнано верстаками, на яких я маю змогу показати правильні і безпечні прийоми роботи.

Все обладнання майстерні використовується вдало і ефективно не лише під час вивчення нового матеріалу, а в значній мірі для формування безпечних практичних умінь і навичок учнів.

На кожному уроці я проводжу повсякденний (поточний) інструктаж з питань охорони праці і техніки безпеки, слідкую за дотриманням кожним учнем правил техніки безпеки при виконанні практичних робіт, слідкую за справністю інструментів і пристосувань.

У майстерні обладнано протипожежний куточок.

У процесі заняття я постійно тримаю в полі зору учнів, які працюють і на робочих місцях з ручної обробки матеріалів, і на верстатному обладнанні, стежачи за тим, щоб вони дотримувались правил техніки безпеки, тому що охорона здоров’я школярів, на мою думку, – одне з найголовніших завдань навчально-виховного процесу в сучасній школі.

Інеса Тонконог

СПЕЦИФІКА ПОЛІТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ КУЛЬТУРНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА

*“В будничных житейских делах трудолюбие
способно делать всё, на что способен гений,
а кроме того, множество вещей, которые
гений делать не умеет”.*

*Генрі Уорд Бічер
американський громадський діяч*

В умовах цивілізаційних процесів виникає потреба в кадрах, які були б соціально активними, компетентними фахівцями, високопрофесійними лідерами з особистісними якостями, затребуваними на світовому ринку праці, такими як: ініціативність, толерантність, творчість, адаптивність, доброзичливість, працездатність, комунікабельність, що виступають іманентно характерною властивістю сучасного фахівця. Теоретичні дослідження й емпіричний досвід переконують, що цьому насамперед сприяє якість політехнічної підготовки спеціаліста, що дозволяє розкрити всебічний потенціал молодого людини [2].

Вивчення кадрових потреб професійного вибору випускників вищих навчальних закладів та професійно-технічних училищ підтвердило той факт, що вибір випускників шкіл та система підготовки кадрів навчальними закладами не відповідає потребам сучасного ринку праці, з чого випливає кількісна та якісна незбалансованість попиту та пропозиції на ринку праці, дефіцит одних професій і надлишок інших, що в кінцево-

му підсумку призводить до значного безробіття молоді. Аналіз професійного вибору випускників свідчить про те, що їх вибір спрямований на престижні професії (юрист, менеджер, економіст тощо), а робітничі професії не користуються попитом у сучасній молоді. Тому дуже багато залежить від того, який вибір у професійному відношенні майбутній кадровий потенціал України зробить та яку професію отримає. Саме тут велику роль відіграє політехнізм як одна з провідних педагогічних ідей підготовки майбутнього фахівця [1].

Сучасний ринок праці потребує висококваліфікованих спеціалістів робітничих професій, тому питання підготовки працівників цих спеціальностей стоїть на сьогодні досить гостро і потребує знаходження шляхів її вирішення. Кожен роботодавець, у якого є потреба в робітничих професіях, має зрозуміти, що сучасна професійно-технічна система освіти не відповідає потребам ринкової економіки та сучасного ринку праці, котрі передбачають як високу конкурентність, так і можливості широкого вибору робочої сили – з одного боку, а з іншого – вимагають підвищення її кваліфікації, ставлячи при цьому вимоги до професіоналізму, відповідності вартості. Якщо роботодавці проігнорують цю проблему, то питання підбору спеціалістів робітничих професій залишиться невирішеним, а це насамперед негативно вплине на виробничий процес на підприємствах. Саме тому актуальною є проблема політехнічної освіти особистості.

Як зазначає сучасний дослідник Л. А. Семеновська, нове тисячоліття виявляє широкий спектр позитивних і негативних тенденцій у розвитку українського суспільства. Розвиток техніки набуває широкого антропокультурного значення, тож її взаємодія із суспільством відбувається не лише у процесі матеріального виробництва, але й у всіх соціальних сферах [3].

Сьогодні більшість країн світу можна віднести до суспільств індустріального типу. У них переважає промислове виробництво, розвинуті ринкові відносини, вони активно беруть участь у міжнародній торгівлі [4]. Проте дослідники виокремлюють ще й постіндустріальні або інформаційні суспільства. Швидкий розвиток технологій, інформаційних комунікацій з одного боку, а також наявність необмежених можливостей для культурного розвитку особистості з іншого зумовлюють те, що формування людини відбувається в умовах культурно-технологічного середовища.

У будь-якій сфері народного господарства діяльність людини неможлива без знання техніки. Важливим питанням на сьогодні є специфіка політехнічної освіти особистості, зокрема її мета, завдання, принципи, зміст, можливість широкого практичного застосування. Сучасні дослідники виділяють такі перспективні напрями актуалізації ідеї політехнізму в діяльності загальноосвітніх навчальних закладів України [3, с. 288-289]:

1. Удосконалення змісту шкільної освіти, зокрема відображення в його політехнічному компоненті найсучасніших тенденцій розвитку промисловості й сільського господарства (інтелектуалізація економіки й праці, зближення науки й виробництва, людино центричне спрямування розвитку техніки й технології, міжгалузева інтеграція), а також урахування виробничої специфіки регіону.

2. Організація цілеспрямованої суспільно значущої особистісно орієнтованої предметно політехнічної діяльності учнів та вчителів, удосконалення її методів, форм і видів.

3. Забезпечення можливостей для ранньої реальної участі дітей у суспільно когнітивній продуктивній діяльності.

4. Зміцнення позицій освітньої галузі "Технології" у напрямі надання їй загальноосвітнього політехнічного характеру.

5. Розробка конструктивно нового механізму технологічно-економічного виховання учнів, формування в них індивідуальної трудової активності, свідомого ставлення до продуктивної праці передусім засобом організації навчальної діяльності [3, с. 288-289].

Список використаної літератури

1. В області розпочалась профорієнтаційна робота за новою концепцією : Електронний ресурс. Режим доступу до статті: http://www.dcz.gov.ua/zhy/control/uk/publish/printable_article;jsessionid=DB3229CDA931392E3FA259969C67C55D?art_id=2925026.
2. Мокляк В. М. Студентське самоврядування в історії розвитку вищої школи України (XIX – поч. XX ст.) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / В. М. Мокляк. – Полтава, 2011. – 20 с.
3. Семеновська Л. А. Ідея політехнізму в шкільній освіті України (XX століття) : монографія / Лариса Семеновська. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2012. – 344 с. – Бібліогр. : с. 290-337.
4. Юрій М. Ф. Людина і світ / М. Ф. Юрій. – К. : Дакор, 2006. – 460 с.

Олена Ільченко, Лілія Сологуб

РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЇ ПОЛІТЕХНІЗМУ В ШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ

У сучасних умовах деформації суспільної свідомості дуже гостро постала проблема формування творчої, самостійної і активної особистості, яка здатна до повноцінної життєдіяльності в постіндустріальному суспільстві, що характеризується суттєвими соціально-економічними та культурно-технологічними трансформаціями. З огляду на це, особливої актуальності набуває визначення нових пріоритетів у підготовці висококваліфікованих професійних кадрів, інженерно-технічних та економіко-управлінських фахівців. Її зміст і організація повинні орієнтуватися не лише на адаптацію особистості до виробничих умов, а й на формування в неї широкої трудової культури на ґрунті цілісної системи наукових знань про сучасне виробництво й інноваційні промислові технології.

В академічному словнику української мови політехнізм розглядається як *система навчання, яка передбачає теоретичне і практичне ознайомлення з основними галузями сучасного виробництва*. Однією з важливих особливостей підготовки кваліфікованих робітників при високих темпах технічного прогресу є розширення кваліфікації робітника, тобто застосування елементів політехнізму в праці. У наш час проблема реалізації ідеї політехнізму майже не досліджується педагогічною наукою. Таке становище детермінується відповідними процесами в суспільстві. Це, зокрема, різке скорочення державного фінансування, передовсім, у галузі технічних наук; переорієнтування промисловості на зарубіжні технології; відтік значної частини кваліфікованих фахівців і молоді для праці й навчання закордоном; гуманітаризація змісту професійної освіти; втрата інтересу до проблем політехнічної освіти з боку держави, вчених і викладачів; відсутність нових ідей у галузі політехнічної освіти; скорочення матеріальної бази трудового навчання в загальноосвітніх школах; моральне та фізичне старіння лабораторного обладнання для вивчення основ наук.

Перелік негативних тенденцій можливо ще доповнювати, але водночас важливо також відмітити позитивні зміни, які, на нашу думку, виступають передумовами до відродження політехнічної освіти. До них можна віднести такі чинники: по-перше, процес комп'ютеризації виробничої та освітньої сфер; по-друге, усвідомлення людською цивілізацією явної переваги в соціально-економічній та військовій галузях тих країн, які у своєму розвитку орієнтуються на високі технології та сучасні наукові досягнення; по-третє, зростання потреби у випускниках професійно-технічних навчальних закладів, які крім своєї спеціальності добре володіють обчислювальною та організаційною технікою, засобами комунікації [5]. Названі нами фактори актуалізують проблему політехнічної освіти, тим більш, що в останні десятиріччя означене питання майже не досліджувалося, тож нові можливості реалізації ідеї політехнізму не враховуються й недостатньо використовуються в шкільній освіті України.